

Juan Pablo Heras

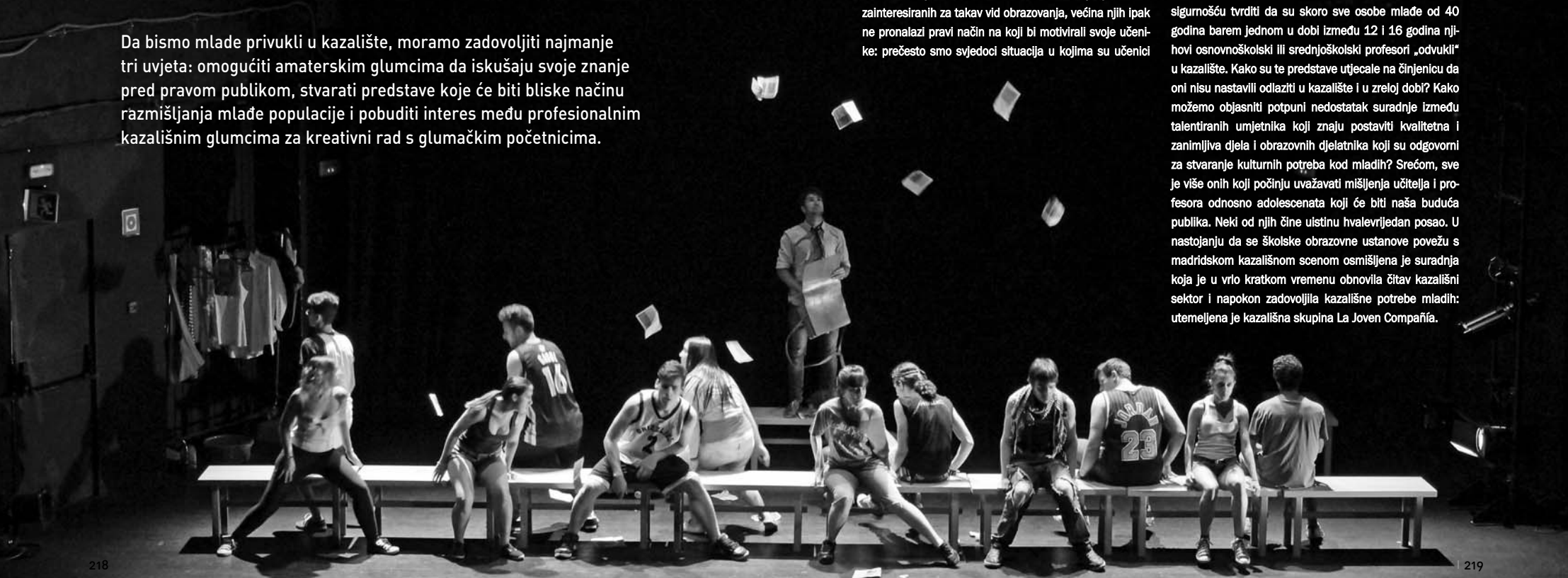
La Joven Compañía: Teatar i glas mladih

Prevela: Ivana Krpan

Da bismo mlade privukli u kazalište, moramo zadovoljiti najmanje tri uvjeta: omogućiti amaterskim glumcima da iskušaju svoje znanje pred pravom publikom, stvarati predstave koje će biti bliske načinu razmišljanja mlade populacije i pobuditi interes među profesionalnim kazališnim glumcima za kreativni rad s glumačkim početnicima.

Ako upitate bilo kojeg profesionalnog kazališnog umjetnika ili gledatelja koji redovito posjećuje kazalište što ih privlači u tom umjetničkom mediju, svi će se redom prisjetiti nekog dirljivog trenutka iz mladosti. Možda će to biti sjećanje na nekog od školskih učitelja ili voditelja tečajeva i radionica koji su ih prvi put odveli na predstavu za djecu i mlade ili su ih upoznali s čarima glume, režije ili dramaturgije ili su im, pak, pomogli u čitanju i razumijevanju prvih dramskih tekstova s kojima su se susreli. Drugim riječima, upravo u mladenačkoj dobi, negdje između 12. i 18. godine, postajemo osobito osjetljivi na utjecaje koje primamo iz svog okruženja te uz pravilno vodstvo možemo razviti i posebnu osjetljivost za scenske umjetnosti. Iako nam ne nedostaje profesora zainteresiranih za takav vid obrazovanja, većina njih ipak ne pronalazi pravi način na koji bi motivirali svoje učenike: prečesto smo svjedoci situacija u kojima su učenici

prisiljeni gledati loše predstave koje računaju na nevelika očekivanja mladih gledatelja i iskorištavaju činjenicu da je njihov posjet kazalištu u pratnji profesora obvezatan, ili pak nailazimo na slučajeve u kojima mladi s rezignacijom ili iz praktičnih razloga prihvaćaju odgledati nerazumljivu izvedbu nekog klasičnog kazališnog komada kako bi time uštedjeli vrijeme potrebno za čitanje istog djela. U takvim okolnostima stasa nova mlada publika koja će jednog dana tvoriti dio „kulturnih konzumenata“. Što vodi očekivanom ishodu: u čitavoj 2013. godini samo je 19 % španjolske populacije bilo barem jednom u kazalištu. Njih svega 52,3 % u slobodno vrijeme čita, a od toga tek 1,4 % odabranih naslova možemo svrstati u dramsku književnost.¹ Unatoč tomu i iako nemam točne podatke, mogu sa sigurnošću tvrditi da su skoro sve osobe mlađe od 40 godina barem jednom u dobi između 12 i 16 godina njihovi osnovnoškolski ili srednjoškolski profesori „odvukli“ u kazalište. Kako su te predstave utjecale na činjenicu da oni nisu nastavili odlaziti u kazalište i u zreloj dobi? Kako možemo objasniti potpuni nedostatak suradnje između talentiranih umjetnika koji znaju postaviti kvalitetna i zanimljiva djela i obrazovnih djelatnika koji su odgovorni za stvaranje kulturnih potreba kod mladih? Srećom, sve je više onih koji počinju uvažavati mišljenja učitelja i profesora odnosno adolescenata koji će biti naša buduća publika. Neki od njih čine uistinu hvalevrjedan posao. U nastojanju da se školske obrazovne ustanove povežu s madridskom kazališnom scenom osmišljena je suradnja koja je u vrlo kratkom vremenu obnovila čitav kazališni sektor i napokon zadovoljila kazališne potrebe mladih: utemeljena je kazališna skupina La Joven Compañía.



Prema riječima Joséa Luisa Arellana i Davida R. Peralta, voditelja La Joven Compañije, da bismo mlade privukli u kazalište, moramo zadovoljiti najmanje tri uvjeta: kao prvo, dati priliku amaterskim glumcima da iskušaju svoje znanje pred pravom publikom; kao drugo, stvarati predstave koje će biti bliske načinu razmišljanja mlade populacije, ali koje istovremeno neće biti trivijalne i na taj način podcjenjivati njihovu sposobnost razumijevanja i doživljaja umjetnosti; te kao treće, pobuditi interes među profesionalnim kazališnim glumcima za kreativan rad s glumačkim početnicima i mladom publikom.² Na tim trima načelima temelji se rad La Joven Compañije, kazališne skupine u čijem sastavu vodeću ulogu preuzimaju mladi članovi između 18 i 25 godina, pod mentorstvom kazališnih stručnjaka, te zajedno nastoje oživjeti potrebu za suvremenom dramskom umjetnošću i zadovoljiti kulturnu potražnju publike mlade dobi.

Arellano i Peralto, scenski i umjetnički voditelji La Joven Compañije, već više od 15 godina primjenjuju svoje umjetničko znanje u neposrednom kontaktu i radu s mladima. Njihovo radno iskustvo obuhvaća široko područje od komercijalnog teatra do vodećih španjolskih kazališnih institucija kao što su Centro Dramático Nacional, Teatro de la Zarzuela, itd., pri čemu su osobito aktivni u sferi umjetničkog obrazovanja te sudjeluju u nekoliko takvih projekata: Cantania, program scensko-glazbene izobrazbe namijenjen djeci od 9 do 12 godina; zatim program Padre Soler koji uključuje pjevačko obrazovanje za djecu i kao jedan od uspjeha bilježi nastanak opere *Pepeljuga (Cenicienta)*, izvedene 2006.; nadalje, Produkcija školskih kazališnih grupa (Muestra de teatro de los institutos) za učenike od 12 do 18 godina; te utemeljenje glumačke škole Escuela Municipal de Teatro u kojoj se obrazuju budući profesionalni glumci. Posebnu zanimljivost predstavlja mjesto na kojima su začete navedene inicijative, daleko od glavnih središta madridske kulturne scene: u Parli, gradiću na periferiji Madrida, koji broji svega 125.000 stanovnika, najvećim dijelom pripadnika radničkog sektora kojem prijete nezaposlenost od 25 % te zasiurno nema priliku razmišljati o kulturnim dobrima niti ima potrebu u njih ulagati s mišlju da će time utjecati na poboljšanje kvalitete svog života. Pa ipak, Arellano i Peralto među mladima grada Parle zamijetili su poseban inte-

U čitavoj 2013. godini samo je 19 % španjolske populacije bilo barem jednom u kazalištu. Njih svega 52,3 % u slobodno vrijeme čita, a od toga tek 1,4 % odabranih naslova možemo svrstati u dramsku književnost

res i veliku želju za radom u kazalištu, što ih je 2007. potaknulo na osmišljavanje predstava prema čijem modelu su kasnije nastale prve radionice u La Joven Compañiji, temeljene na suradnji s uglednim stručnjacima na području kazališne režije, koreografije, scenografije, kostimografije, glazbe... koji su mladima postavili iste uvjete rada, obveze i odgovornosti koje se inače očekuje da zadovolje profesionalni glumci, ali tijekom dužeg razdoblja koje obuhvaća jednu školsku godinu. Kao rezultat njihova rada postavljene su moderne verzije španjolskih klasika, *Fuente Ovejuna* Lopea de Vege i Cervantesova *Numancia*, čije su izvedbe, između ostalog, uključivale sudjelovanje glazbene rock-grupe, suvremeno razrađenu scenografiju, snažne audiovizualne efekte, zahtjevnu koreografiju koja je propitivala granice tjelesne izdržljivosti te, općenito, energičan stil blizak mladenačkom duhu. Veliki je uspjeh ove predstave ubrzo poveo i izvan granica Španjolske; na gostovanje u Washingtonu D. C. 2009., a zatim i 2011. godine. Nedugo zatim, Arellano i Peralto uvidjeli su da se njihova obrazovna načela podudaraju s načinom rada već etabliranih britanskih skupina koje se bave kazališnom edukacijom mladih, poput Youth National Theatrea ili Pilot Theatre Companyja, te su počeli s većim zanimanjem proučavati tekstove na engleskom jeziku i njihovu dramaturgiju namijenjenu mladima: tako je 2013. La Joven Compañía iz grada Parle postavila djelo *Državljanstvo (Citizenship)* Marka Ravenhilla u španjolskom prijevodu pod naslovom *Ciudadanía*, što im je omogućilo da istraže nove načine umjetničkog izražavanja i postavljanja dramskog teksta na scenu uz inovativan pristup blizak suvremenom svjetonazoru današnje mlade generacije. Minimalistička scenografija ove predstave sastojala se od dugih klupa postavljenih u prostoru gimnastičke dvorane u kojoj se u ritmu košarkaške utakmice odvijala osobna drama protagonista u potrazi za vlastitim identitetom.

Njihov sportski dvoboj otvorio je unutarnje rane koje nastaju mladenačkim preispitivanjima i sumnjama: koga i kako voljeti te kako spoznati vlastitu seksualnu orijentaciju. Pitanja o tome kako biti prihvaćen u društvu. Ili voljen. Koktel snažnih emocija i mladenačkih dvojni, poslužen beskompromisno i neustrašivo, uspio je srušiti sve one tabue koje je književnost već odavno dovela u pitanje, kao i kinematografija, televizija i svi ostali mediji, ali koji su u kazalištu još uvijek neslomljivijer se ono i dalje drži pretjerano „ozbiljnim“ ili „posvećenim“ da bi tematiziralo određene sadržaje.

Rad kazališne skupine iz Parle polučio je veliki uspjeh na različitim razinama. Većina sudionika osvijestila je vlastite vrijednosti te su zahvaljujući kazalištu čak i mladi „osuđeni da jednog dana budu jeftina radna snaga“ otkrili neslućenu sposobnost da „odlučuju o vlastitoj budućnosti“³, bez obzira na njihovo buduće zanimanje i zaposlenje. Međutim, nekima to nije bilo dovoljno. Neki od njih počeli su razmišljati o tome da se počnu profesionalno baviti kazalištem te su im bili potrebni stručnjaci koji bi povećali njihovo dotada stečeno znanje s pravim radom na sceni. S obzirom na to da su voditelji La Joven Compañije iz Parle bili u stalnom kontaktu s nastavnicima u tom i obližnjim gradovima te da su bili upoznati s gorućim potrebama za kvalitetnim predstavama namijenjenima srednjoškolskom uzrastu, željeli su dodatno obogatiti iskustvo stečeno suradnjom s mladim umjetnicima i tako njihov rad dovesti na višu razinu osnivanjem istog središta u Madridu (s 3 milijuna stanovnika; ili 6, ako uračunamo i okolice koja gravitira Madridu i u čiji okrug ulazi i Parla). S tim je ciljem 2013. osnovano Udruženje mladi u Kazalište (Asociación Jóvenes al Teatro)u čijem su se sastavu našli profesori, učenici i profesionalni kazališni djelatnici. Ubrzo su u suradnji s Općinom grada Madrida pokrenuli Projekt Kazališta mladih (Proyecto Teatro Joven) sa sjedištem i scenskim prostorom blizu samog središta grada, ali u tada poprilično zapuštenom kulturnom centru Conde Duque, starom vojnom zdanju baroknog stila koje je izgrađeno naredbom kralja Filipa V. 1717. i u kojem je u njegovo doba bila smještena kraljevska straža, da bi se tek kasnije, od 2011. prostor prenamijenio u kazališno-izvedbeni centar (uz ostala kulturna događanja koja su se u njemu održavala još od 1983.).

Budući da su voditelji La Joven Compañije bili upoznati s praksom vođenja školskih grupa u kazalište, počeli su pregovarati s profesorima i učiteljima grada Madrida i okolice. Razgovarali su o mogućnostima novog pristupa tom obliku kulturne izobrazbe, imajući u vidu potrebe mladih gledatelja i njihov način doživljaja umjetnosti; uključili su kreativne didaktične vodiče kroz predstavu koji su zamijenili uobičajene priručnike; predložili su susrete i razgovor s glumcima nakon svake predstave... U sve razine stvaranja predstave (gluma, scenografija, glazba, produkcija, dizajn...) uključili su adolescente u dobi između 18 i 25 godina, učenike i studente koji su se željeli i u budućnosti baviti nekim od tih oblika kazališne umjetnosti. Grafički dizajn i oglašavanje putem društvenih mreža (uključujući i kratke najave u maniri filmskih foršpana na Youtubeu) također su bili osmišljeni sukladno ukusu i načinu prenošenja informacija među adolescentima, odstupajući tako u potpunosti od uvriježenog suhoparnog modela promocije školskog kazališta. La Joven Compañía bila je duboko svjesna svojih mogućnosti i magnetske snage u zadržavanju pažnje gledatelja pa ih je na samom početku svake predstave pozivala neka ne gase mobitele i poticala na slobodno komentiranje tijekom predstave putem društvenih mreža. I nisu se precijenili.

Tijekom sezone 2013./2014. posjećenost njihovih predstava u Madridu brojila je 12.000 gledatelja te još njih stotine na čestim gostovanjima u mnogobrojnim španjolskim gradovima i uglednim kazalištima, poput Teatre Lliure u Barceloni, da navedemo samo jedno od njih. Iako najveći broj gledatelja na matinejama tvore školarci, poslijepodneve izvedbe u centru Conde Duque mogu se pohvaliti značajnim brojem odraslih posjetitelja. Rezultat je iznenađujući: kvalitetan kazališni repertoar koji rado gledaju čak i mladi.

Invazija (Invasión), Guillem Clua

U vrijeme kada je projekt La Joven Compañía u Parli još bio u razdoblju inkubacije počelo se raditi na programu kulturnog razvoja i obnove putem kazališno-didaktičnog medija: dramski autori poticali su se na pisanje novih tekstova koje bi prvotno izvodila La Joven Compañía, ali koji bi dugoročno utjecali na širenje korpusa kvalitetnih kaza-

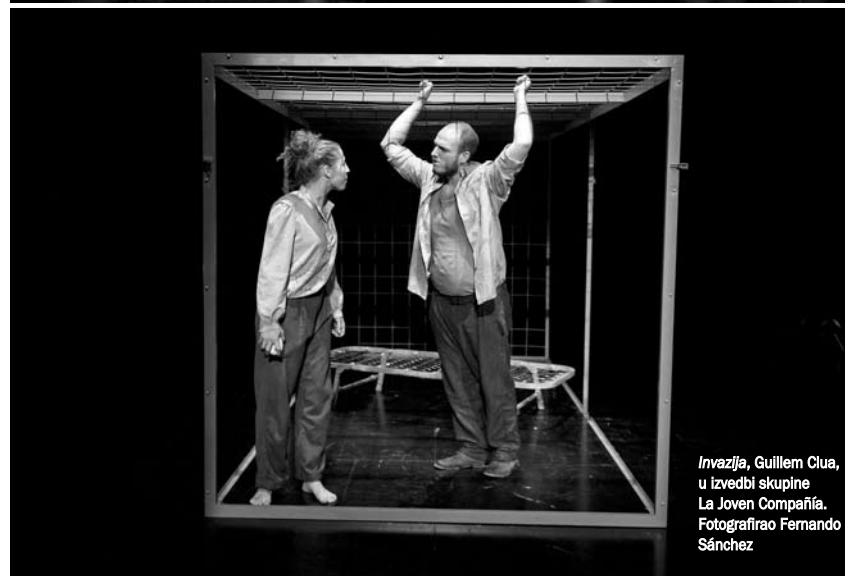


Invazija, Guillem Clua, u Izvedbi skupine La Joven Compañía.
Fotografirao Fernando Sánchez

Prema tinejdžerima se treba odnositi kao prema odraslim ljudima i taj sam stav zauzeo od samog početka. Bez ikakva pokroviteljskog odnosa. Moderan stil djelu će dati sami glumci koji su puni energije i mladenačkog zanosa koji odlikuje i moje likove

lišnih komada u kojima bi protagonisti bili pripadnici mlađe generacije. José Luis Arellano svoju je ideju smiono izložio Guillemu Cluau, jednom od najintragantnijih dramatičara današnjice: njegov je rad široko poznat na europskom i američkom kontinentu, a u Španjolskoj je s jednakim interesom prihvaćen u uglednim, komercijalnim i alternativnim kazališnim institucijama. Njegova djela bilježe nekoliko važnih izvedbi: drama *Marburg* u produkciji katalonskog Teatrea Nacional 2010.; „glazbeni triler“ *Killer* kojim je oduševio mnogobrojnu publiku u Barceloni, Ateni i Nicoziji 2011. i 2012.; djelo *Goruča koža* (*La piel en llamas*) igralo je na mnogobrojnim svjetskim pozornicama, pa tako i u madridskom Centru Dramático Nacional 2012., u režiji nikoga drugoga doli Joséa Luisa Arellana.

Arellano je predložio Guillemu da napiše tekst za osam glumaca te da dob glavnih likova odgovara godištu izvođača koji su sudjelovali u radu kazališne skupine. Željelo se problematizirati aktualne sadržaje kojima španjolski mediji neopravdano posvećuju vrlo malo pažnje: sudjelovanje španjolske vojske u afganistanskom ratu od 2001., pod paskom NATO-a i ISAF-a. Možda je to bio prvi put da su se na pozornicu uspjeli uistinu mladi vojnici u UN-ovim plavim kacigama i sa španjolskim barjakom u ruci, te da je publika mogla uživo svjedočiti traumatičnom iskustvu mladića zatočenih u talibanskoj klopci. Međutim, bila je to tek jedna od triju dramskih situacija unutar kojih se odigravala radnja *Invazije*: na drugoj sceni (postavljenoj iznad glavnog podija) gledatelji su mogli vidjeti dvoje mladih glumaca u ulozu policajaca koji su predvodili čitavo čovječanstvo u borbi protiv mnogobrojne vojske izvanzemaljaca, zarobivši u tom trenutku jednoga od njih; dok je



Invazija, Guillem Clua, u Izvedbi skupine La Joven Compañía.
Fotografirao Fernando Sánchez

na trećoj sceni prikazivan napeti odnos između dvaju zatvorenika zatečenih u trenutku sukoba u razdoblju za koje se moglo naslutiti da predstavlja Španjolski građanski rat između 1936. i 1939. godine. Sve tri situacije odigravale su se u istom scenskom prostoru koji je bio podijeljen na tri zone koje su se tijekom izvedbe sve više počele preklapati na razini simboličkih podudarnosti u odigranim događajima ili u trenucima iznenadna otkrivenja obiteljskih veza između likova koji su pripadali različitim povijesnim razdobljima.

Prvotni dramski predložak postepeno se doradivao na kazališnim probama i u donekle izmijenjenu obliku je 2013. predstavljeno publici u Parli. Nakon toga se između ožujka i travnja komad počeo izvoditi u madridskom centru Conde Duque, čime je uspostavljen prvi kontakt između prvog sjedišta kazališne skupine i nove publike u glavnome gradu. Nakon izvedbi u Barceloni i Elcheu u siječnju 2014. predstava je ponovno vraćena na daske centra Conde Duque u kojem se izvodila čitavu sezonu, nakon što je kazališna skupina već postala poznata među širom madridskom publikom zahvaljujući izvedbi drame *Fuente Ovejuna* (o kojoj ćemo govoriti u nastavku) i iznimnom uspjehu koji je polučila početkom školske godine. Izvedbe su u prijednevima satima bile namijenjene učenicima, a u večernjim terminima ulaz je bio otvoren i ostaloj publici.⁴

Osobitost izvedbe i u ovom je slučaju tvorila fizička izdržljivost i energičnost glumaca, minimalistička urbano-industrijska scenografija i polisemički scenski znakovi, poput građevinskih skela, čeličnih konstrukcija i drvenih ograda koje su istovremeno mogle predstavljati zatvorske ćelije u kakvima su bili zatočeni vojnici tijekom Španjolskog građanskog rata, ruševine nekadašnjih kuća u Afganistanu ili pak apokaliptičnu viziju modernog zatvora u svijetu znanstvene fantastike. Rat je bio samo metafora za neshvatljivi sukob između bića koja se iskonski žele razumjeti, ali je ujedno ta tema postala polazištem za otvaranje drugih pitanja koje si mlada populacija često postavlja, poput onih o postojanju nade u bolju budućnost, o odnosu između ljudske slobode i odanosti, ljubavi kao ljudskoj potrebi ili kao mogućnosti samospoznaje, teškoćama razumijevanja i prihvaćanja homoseksualnosti... Redatelj José Luis Arellano od početka je bio svjestan da bi djelo u javnosti moglo odjeknuti jačinom „emotivnog šamara“ te se,

stoga, odlučio za energičan tempo predstave, „brz, žustar, sličan ritmu igranja video igrice ili čitanja stripa.“⁵ U tom pokušaju olakotnu je okolnost predstavljala činjenica da su današnje mlade generacije, pod utjecajem novih tehnologija, sposobne vrlo brzo prebacivati fokus s jedne teme na drugu. Osim toga, Guillermo Clua se nije libio postaviti visoke standarde mladim izvođačima od kojih je očekivao istu zrelost kao i od odraslih učenih glumaca: „*Invaziju* sam napisao kao i bilo koje djelo za odrasle. Nisam želio zapasti u kušnju i napisati tekst laganijeg sadržaja jer sam znao da će ga izvoditi vrlo mladi glumci. Prema tinejdžerima se treba odnositi kao prema odraslim ljudima i taj sam stav zauzeo od samog početka. Bez ikakva pokroviteljskog odnosa. Moderan stil djelu će dati sami glumci koji su puni energije i mladenačkog zanosa koji odlikuje i moje likove. Njihov idealizam, srčanost, ljubavni zanos i vjera u mogućnost stvaranja boljeg svijeta u kojem žive sigurno ne bi bilo moguće prikazati da glumci imaju 50 godina. To bi bila neka druga priča, ali ne ona koju sam napisao.“⁶

Fuente Ovejuna, Lope de Vega

Budući da se prema španjolskom srednjoškolskom programu stvaralaštvo Lopea de Vege (1562. – 1635.) obrađuje kao jedna od glavnih književno-jezičnih tema, ova je predstava bila idealan način da se učenicima približi tekst starije španjolske književnosti. Djelo je prvi put objavljeno 1619., a riječ je o jednom od Lopeovih najpoznatijih dramskih tekstova u Španjolskoj i u svijetu. Radnja prikazuje stvarni događaj iz 1476.: pobunu seljaka iz Fuente Ovejune koji su se suprotstavili okrutnoj samovolji Komendatora, a nakon njegova smaknuća uspjeli ishoditi pomilovanje Katoličkog kraljevskog para koji je u ono vrijeme ujedinio kraljevstvo Kastilje i Aragona te oslabio moć visokog plemstva i vojnih redova u korist monarhije. Iako je u vrijeme Lopea de Vege ovo djelo imalo zadaću uzvisiti moć španjolske Krune, izvedbe s početka XX. stoljeća često su zanemarivale tu dimenziju djela, fokusirajući se na pobunu seljana Fuente Ovejune samo kao na pandan tadašnjih narodnih revolucija.⁷ Stoga, svaka izvedba ovog djela ovisi o interpretaciji redatelja i njegovoj odluci da određenim temama i likovima prida veću ili manju važnost. Verzija La Joven Compañije nije izostavila priču o



◀ Ovjče vrelo (*Fuente Ovejuna*), Lope de Vega, u izvedbi skupine La Joven Compañía. Fotografije: Daniel Alonso (lijevo i dolje) i Antonio Castro (zadnja fotografija dolje)

Energičnost, preciznost i istančanost glume pretvorili su djelo klasične dramske književnosti u strastvenu avanturu modernog doba

Katoličkom vladarskom paru, ali je nastojala ukazati na razlike koje su dijelile aristokraciju kao povlašteni društveni sloj od potlačeničkih žitelja Fuente Ovejune.

Mladenačka dob glavnih likova, što predstavlja poprilično neobičan primjer u španjolskom kazalištu XVII. stoljeća, bila je dodatan motiv pri izboru upravo ovog djela. Štoviše, srčanost i odvažnost likova u borbi za pravdu, solidarnost s ostalim članovima zajednice i strastveni ljubavni zanos još su više utjecali na poistovjećivanje mladih glumaca s dramskim protagonistima. Osim toga, način na koji je Katolički vladarski par nastojao učvrstiti svoju vlast i nametnuti je vojnim redovima u modernoj su verziji voditelji kazališne skupine interpretirali kao svršetak jednog povijesnog razdoblja, odnosno prijelaz iz srednjovjekovlja u moderno doba,⁸ isto kao što i mladi mogu predosjetiti dolazak novog vremena i uzbudljivih povijesnih prekretnica u kojima će upravo oni biti novi protagonisti. S takvim očekivanjima nova je verzija drame premijerno izvedena u centru Conde Duque 11. studenog 2013.⁹

Razrada dramske radnje uvelike se razlikovala od dotadašnjih dramaturških rješenja. Kao prvo, suradnici na projektu, Francisco Rojas i Mar Zubieta, prilagodili su tekst uvjetima izvedbe i sveli ga na otprilike tisuću stihova kako izvedba ne bi trajala duže od jednog sata. Izbacili su sva ponavljanja te su prilagodili arhaične i suvremenom gledatelju nejasne izraze, ali tako da stihovi nisu izgubili



značajke autorova stila. U tom smislu tekst se nije razlikovao od onoga prikazanog u Parli 2009., ali je tijekom postavljanja na scenu došlo do izmjena i eksperimentalnih rješenja. Klasičnu izvedbu pratile su digitalne projekcije u pozadini scene i glazbeni ulomci rock-grupe koja je svirala uživo; glumci su u pojedinim scenama koristili uključene videokamere kojima su izbliza snimali sve što se odvijalo na sceni, a zatim su se isti kadrovi prikazivali u krupnom planu i u stvarnom vremenu događanja; otvorena pozornica otkrivala je cjelokupnu scensku mašineriju, a glumci su ponekad bili osvjetljeni samo fenjerima koji su iz donjeg položaja otkrivali nove i neobične fizionomije lica; dijelovi monologa govoreni su izravno u mikrofon; umjesto luka i strijela koristili su pištolje. Katolički vladarski par na sceni je mirno jeo špagete, dok je Komendator na sebe tresao vreću gnojiva za kućne biljke tik prije no što će se krvnički obrušiti na stanovnike Fuente Ovejune. Drugim riječima, u izvedbi su korištene poznate tehnike avangardnog i modernog teatra koje su već odavna prisutne i uobičajene u suvremenom kazalištu, ali koje su rijetko zastupljene u predstavama namijenjenima mlađoj publici. Razotkrivanje konvencija iluzionističkog aparata, na koje je publika odrasla uz televizijske ekrane bila naviknuta, u početku je pretpostavljalo svojevrstan rizik, ali su voditelji ostali pri prvotnom rješenju jer se upravo u tome sastojala osobitost njihova kazališnog izričaja. Time se željelo potaknuti gledateljsku maštu na individualno i raznoliko tumačenje vizualnog sadržaja koji im se nije nudio kao jednoznačna poruka. Energičnost, preciznost i istančanost glume pretvorili su djelo klasične dramske književnosti u strastvenu avanturu modernog doba.

Prema već poznatom konceptu kazališne skupine, zainteresirani su gledatelji nakon predstave mogli razgovarati i komentirati predstavu s glumcima i čitavim umjetničkim timom koji je radio na projektu. Tada je postalo jasno da su uistinu uspjeli zadobiti njihovu potpunu pažnju. Mladi su nudili različite interpretacije pojedinih dijelova predstave, što je dovelo do zanimljivih diskusija i promišljanja o načinima tumačenja scenskih znakova kojima ih se željelo potaknuti na razmišljanje. Njihovi učitelji i profesori mogli su iskoristiti taj početni impuls i iste teme dodatno proširiti u daljnjoj raspravi u školskim učionicama.

Gospodar muha (Lord of the Flies), William Golding

La Joven Compañía s vremenom je izgradila prepoznatljiv identitet temeljen na sprezi mladenačke energije, talenta i neizmjerne volje za učenjem pod vodstvom stručnog tima s višegodišnjim iskustvom. Njezin sljedeći korak bio je još čvršće povezivanje sa svjetski poznatom britanskom kazališnom scenom koja već više od pedeset godina predano radi s mladima i pokušava osuvremeniti njima namijenjenu kulturnu ponudu. Arellano i Peralto za skupinu u Parli odabrali su Ravenhillov tekst *Državljanstvo* koji je tematski možda bio suviše smion, ali je istovremeno mogao biti vrlo blizak mladim glumcima. Sljedeći projekt pretpostavljao je korak dalje u dotada neistraženo područje, voditelji su odabrali još zahtjevnije djelo na konceptualnoj i simboličkoj razini: adaptaciju Goldingova romana *Gospodar muha* iz 1954. Njegova dramska verzija, koju potpisuje Nigel Williams, praižvedena je u kazalištu Royal Shakespeare Company 1996., ali je zahvaljujući dramatizaciji Marcusa Romera za Pilot Theatre upravo ovo djelo postalo jednom od najvažnijih referencija kada je riječ o kazalištu za mlade u čitavom svijetu, a u Romerovoj je verziji igrano više stotina puta između 1998. i 2009. godine.

Ponovno pod režijskim vodstvom Arellana i Perlata te u suradnji s vrsnim kazališnim umjetnicima (prijevod Williamsova teksta: José Luis Collado; scenografija: Silvia de Marta; svjetlo: Juan Gómez Cornejo; glazba: Mariano Marín...), grupa od devetero mladih glumaca preuzela je uloge djece koja nakon brodoloma stižu na pusti otok i s vremenom uspostavljaju neobične odnose i zakone na granici civiliziranosti i divljaštva. Glumci su prvi put dobili zadatak igrati uloge mlade od sebe samih te istovremeno istraživati granice ljudskog ponašanja: u preciznom proučavanju i prilagodbi ljudskog pokreta i tjelesnog izražavanja zahtjevima dramaturgije i scene važnu je ulogu odigrao koreograf Andoni Larrabeiti. Glumci su preskakivali pozornicu viseći na lijanama i spretno se kretali po kazališnoj konstrukciji koja je sadržavala podije zatrpane pijeskom i postavljene na različitim visinama; pokretljivost njihovih tijela odražavala je stalnu napetost radnje u kojoj se prijetnja nasilja miješala s ritmom dječje igre i životinjskih nagona.



Gospodar muha, William Golding, u izvedbi skupine La Joven Compañía. Fotografija: Javier Naval



▲ *Gospodar muha*, William Golding, u izvedbi skupine La Joven Compañía. Fotografija: Javier Naval

Gospodar muha premijerno je prikazan 28. travnja 2014. u centru Conde Duque,¹⁰ te se u prijedodnevnom satima izvodio za školsku publiku sve do sredine svibnja, a zatim je vrata otvorio široj publici u večernjim terminima tijekom mjeseca srpnja. Za razliku od ranijih predstava, svaka izvedba *Gospodara muha* trajala je znatno duže od sat vremena; pa ipak, fizička i emotivna izdržljivost glumaca uspjela je zadržati pažnju mladih gledatelja. Iako je nasilje bilo prisutno i u ranijim dramama, u ovom djelu ono je postalo glavnom tematskom okosnicom. I u ovom slučaju radilo se o propitivanju mladenačkih sumnji i strahova, ali na još dubljoj razini, u samom korijenu ljudske animalne prirode, u situacijama u kojim se čovjek oslobađa naslaga civilizacije, kao što je to slučaj kod djece koju još nije u potpunosti odredilo njihovo kulturno okruženje. Na sceni je taj proces bio simbolično prikazan postepenim skidanjem i uništavanjem prepoznatljivih školskih uniformi koje su likovi nosili na početku predstave. Kako otkriva Arella-



Kada ih upitate po čemu se ove predstave razlikuju u odnosu na ostale, svi ističu moderne tehnike poput glazbe uživo ili upotrebe videokamera, ali najjači dojam na njih ipak ostavlja mlada dob glumaca s kojima se mogu lako poistovjetiti

no, cilj je bio „potaknuti mlade gledatelje na se prepuste vihoru nasilja kako bi naposljetku meko sletjeli i dotakli tlo ljudske duše.“¹¹

Strmoglavni uspjeh La Joven Compañíje privukao je i pažnju kritike, posebice nakon tako zrelih predstava kao što je bila *Gospodar muha*. Rad kazališne skupine prepoznat je u različitim umjetničkim krugovima. Primjerice, Antonio Castro ustvrdio je da se „ove produkcije ne možemo posramiti ni pred kojom predstavom koju trenutačno možemo naći na programu madridskih kazališta. S jedinom razlikom što u ovoj izvedbi sudjeluju isključivo mladi članovi projekta.“¹²

Plastelin (Plastilina), Marta Buchaca

U sklopu izobrazbe mladih glumaca i rada na dramskim tekstovima bliskim njihovu uzrastu La Joven Compañía ujedno je nastojala promicati rad španjolskih autora: tijekom dužeg vremena Arellano je surađivao s dramaturgom Joséom Manuelom Morom na još nedovršenu projektu naziva *Superheroji (Superhéroes)*. U siječnju 2014. u centru Conde Duque predstavili su dramsko čitanje djela *Plastelin* Marte Buchace, autorice koja je postigla zamjetan uspjeh radeći za ugledno kazalište Sala Beckett u Barceloni (gdje je ovo djelo premijerno prikazano 2009.). *Plastelin* prikazuje život trojice adolescenata koji žive „uobičajenim životom“, sve dok iz teško objašnjivih razloga ne počine strašan zločin. Priča se temelji na stvarnom događaju koji je potresao Barcelonu 2005. kada su trojica mladića zapalili živu beskućnicu koja ja spavala na cesti.

Radionice: Bijes (Furia)

Iako se glumci koji tvore stalnu kazališnu postavu obražuju u nekoliko institucija u cijelom Madridu, osnivači sku-

pine La Joven Compañía u daljnju su edukaciju uključili i različite radionice pod stručnim vodstvom kako bi nadopunili njihovo početno znanje. Trenutačno organiziraju nekoliko radionica na koje se mogu prijaviti svi zainteresirani, i u kojima sadašnji glumci mogu podijeliti stečeno iskustvo s još mladim polaznicima koji će ih zamijeniti u budućnosti, kada prva grupa navrší 25 godina i bude priključena napustiti rad skupine. U lipnju 2014. La Joven Compañía organizirala je radionicu pod nazivom *Bijes* u kojoj su voditelji Andoni Larrabeiti i Óscar de la Fuente nastojali istražiti različite oblike interpretacije snažnih emocija, koristeći se tehnikom kontakta, suvremenim plesom i modernim načinima tjelesnog izražavanja.

Mišljenje gledatelja

U želji da što bolje prikazemo aktivnosti i jedinstvenost skupine La Joven Compañía, odlučili smo dati riječ i publici koja nam može ponuditi sliku o njihovom radu iz jedne drugačije perspektive. Odabrali smo jednu gledateljicu koja u mnogočemu zadovoljava profil prosječnog gledatelja koji je upoznat s većinom projekata kazališne skupine. Maite Linares sedamnaestogodišnja je učenica i istaknuta glumica u kazališnoj skupini svoje škole, gledala je sve ranije spomenute predstave i sudjelovala je u radionici *Bijes*. Prema njezinim riječima, nakon svake izvedbe La Joven Compañíje željela je „da predstava traje još duže“, rad mladih glumaca u njoj je „izazvao divljenje“ i želja da se i sama „bori za svoje snove.“ A takav slučaj ne nalazimo samo kod mladih koji su od početka bili zainteresirani za kazalište: mnogi njezini prijatelji promijenili su mišljenje o kazalištu tijekom školske godine. Kada ih upitate po čemu se ove predstave razlikuju u odnosu na ostale, svi ističu moderne tehnike poput glazbe uživo ili upotrebe videokamera, ali najjači dojam na njih ipak ostavlja mlada dob glumaca s kojima se mogu lako poistovjetiti. Također pozitivno ocjenjuju suvremene načine informiranja kojima se skupina služi u promociji svog rada: brzo povezivanje i neposredna komunikacija putem društvenih mreža, sudjelovanje volontera koji upućuju publiku pri ulazu u gledalište i sl.

Svoje sudjelovanje u radionici *Bijes* Maite je opisala kao „jedno od najboljih iskustava u [njezinu] životu.“ Ono što je stekla tijekom dva tjedna sudjelovanja u radionici bilo

je više od kazališnog iskustva, jer se rad temeljio na „povjerenju i nastojanju da naučimo da glumac ne ovisi samo o svojoj sposobnosti i znanju, nego i o grupi s kojom radi i koju treba slušati i slijediti.“¹³

Završna razmišljanja (o projektu koji još nije završen)

La Joven Compañía u vrlo kratkom vremenu postigla je izuzetan uspjeh koji zasigurno može zahvaliti stručnosti i dobroj pripremljenosti voditelja, ali nedvojbeno i činjenici da je uspjela zadovoljiti potražnju mlade publike koja nije mogla pronaći slične sadržaje koji bi odgovarali njezinim potrebama. Ovo iskustvo rada s mladima, za koje možemo reći da je tek u povojima, moglo bi potaknuti i druge na osmišljavanje, razvijanje i usavršavanje kvalitetnog kazališta za mlade, a koje bi s vremenom moglo privući i ostalu publiku.

Osim projekata i centara koji se bave kazalištem za djecu (koje već ima svoju ustaljenu publiku, ali ne privlači veliku pozornost gledatelja u dobi između 12 i 18 godina), sve je više aktivnosti koje se odvijaju usporedo ili surađuju na projektima La Joven Compañije te bismo mogli reći da se španjolskom kazalištu za mlade smiješi vedrija budućnost. Spomenut ćemo samo neke primjere:

– Juan Carlos Pérez de la Fuente, koji je nedavno imenovan intendantom jednog od najcjeljenijih madridskih kazališta – Teatra Español, istaknuo je da će razvoj tog sektora biti jedan od njegovih prioriteta.

– Udruženje kazališnih autora (Asociación de Autores de Teatro) organizira povezivanje i suradnju kazališnih umjetnika i srednjoškolskih institucija te je do sada objavilo četiri antologije kratkih dramskih tekstova za mlade, naslova *Veličina nije važna (El tamaño no importa)*.

– Kazalište Sala Beckett pokrenulo je program *U domu (En Residència)* u kojem suvremeni autori organiziraju različite kazališne aktivnosti u barcelonskim školama.

– U Valenciji je objavljen serijal knjiga i kazališnih priručnika upućenih upravo toj dobi: *Mlado kazalište od papira (Joven Teatro de Papel)* u izdanju Editorial Algar, koje uključuje katalog autora koji već duže vrijeme pišu za mladu publiku, poput Juana Luisa Mire.

– Unazad nekoliko godina sve je veća prisutnost zanimljivih projekata kojima se nastoji potaknuti kazališna edukacija u školama, poput dodjele nagrada Buero koje organizira i dodjeljuje Fondacija Coca-Cole i Nacionalni institut za scenske umjetnosti i glazbu (Instituto Nacional para las Artes Escénicas y la Música).

– Centar kazališne dokumentacije (Centro de Documentación Teatral) dio Ministarstva obrazovanja, kulture i sporta, bavi se očuvanjem i promocijom španjolskog kazališnog nasljeđa te na svojoj internetskoj stranici (www.teatro.es) nudi dva tematska dijela posvećena isključivo kazalištu za mlade: „Čitati i pisati kazalište“ („Leer, escribir teatro“)¹⁴ i „Gledati i stvarati kazalište“ („Ver, hacer teatro“)¹⁵, koja sadrže videosnimke i tekstove svih materijala koji su nastali kao rezultat svih dosadašnjih manjih i većih projekata u ovom sektoru.

La Joven Compañía nastavlja s radom u sjedištu Conde Duque. Za sljedeću sezonu priprema izmijenjenu verziju *Fuente Ovejuna*, a od novih postava kreće s djelom *Punk Rock* Simona Stephensa i vrlo slobodnom interpretacijom *Romea i Julije* prema idejnoj zamisli Jordija Casanovasa i pod naslovom *Hey Boy! Hey Girl!* Svakim će danom sve više publike imati priliku vidjeti njihove jedinstvene izvedbe, i to ne samo u Madridu već i u cijeloj zemlji (a možda i u inozemstvu), gdje će u njima jednako moći uživati i mladi i odrasli.

¹ Prema Statističkom godišnjaku za kulturu 2013. Ministarstva obrazovanja, kulture i sporta, str. 195. Situacija se djelomice pogoršala od 2005., kada je 23 % ispitanika tvrdilo da je te godine najmanje jednom bilo u kazalištu. Međutim, problem nije samo generacijske naravi: populacija starija od 55 godina najmanje posjećuje kazalište; njih je samo 12 % barem jednom bilo u kazalištu tijekom 2013.

² Izvor: izjave Davida R. Peralta i José Luis Arellana u razgovoru koji smo vodili 18. srpnja 2014.

³ Razgovor s Joséom Luisom Arellanom. Radijska postaja “Cadena SER”, 2. svibnja 2014.

⁴ Predstava u Conde Duque izvedena je u sljedećoj postavi: Víctor de la Fuente, Ángela Martín, Quique Montero, Fany Núñez, Raúl Pulido, Álvaro Quintana i María Romero. Scenski tehničari: Manu Roca, Olga Reguilón, Nuria Chacón, Paco Silva i Pedro Sánchez. Umjetničko vodstvo: Alberto Granados (glazba), Eduardo Vizuete (svjetlo), Clara Garrido (dizajn), José Luis Raymond (scenografija), David R. Peralto

(umjetnička režija) i José Luis Arellano (režija). Izvor: dossier predstave *Invazija*, u izvedbi La Joven Compañije (studen 2013.).

⁵ Izvor: dossier predstave *Invazija*, u izvedbi La Joven Compañije (studen 2013.).

⁶ Iz razgovora 19. srpnja 2014.

⁷ U ovom slučaju valja spomenuti uspješnost verzije u režiji Constantina Mardzhanova, premijerno prikazane u Kijevu 1. svibnja 1919. (Rudnitsky, Konstantin. 1988. *Russian and Soviet Theater. 1905-1932*. Harry N. Abrams. New York.). Federico García Lorca je također izostavio tematsku liniju o Katoličkom vladarskom paru kada je dramu *Fuente Ovejuna* postavio s polaznicima kazališne skupine La Barraca u Teatru Principal u Valenciji srpnju 1933. (Doménech Rico, Fernando. 2013. *El repertorio de La Barraca. La Barraca de García Lorca: entre el teatro y la utopía*. Ur. Huerta Calvo, Javieri Doménech Rico, Fernando. Ediciones del Orto. Madrid, 2013., str. 42-43)

⁸ Izvor: dossier predstave *Fuente Ovejuna*, u izvedbi La Joven Compañía-e (rujan 2013.).

⁹ U sastavu: Víctor de la Fuente, Álvaro Quintana, Álex Chamorro, Álex Villazán, Ana Cañas, María Romero, Raúl Pulido, Enrique Cervantes, Álex Chamorro, Alberto Novillo, Samy Khalil, Fany Núñez, Álvaro Fontalba, Carlota Mercado, Enrique Montero i Ángela Martín. Scenski tehničari: Olga Reguilón, Manu Roca, Pedro Sánchez, Aitor Fernández, Jaime Pintor, Nuria Chacón i Paco Silva. Umjetničko vodstvo: Alberto Granados (zvuk), Andoni Larrabeiti (koreograf i asistent režije), José Espigares (svjetlo), Clara Garrido, Silvia Romero i José Luis Raymond (dizajn i scenografija), Francisco Rojas y Mar Zubieta (tekst), David R. Peralto (umjetnička režija) i José Luis Arellano (režija). Izvor: dossier predstave *Fuente Ovejuna*, u izvedbi La Joven Compañije (rujan 2013.).

¹⁰ Glumačka postava: Alejandro Chaparro, Víctor de la Fuente, Samy Khalil, Jesús Lavi, Alberto Novillo, Raúl Pulido, Álvaro Quintana, María Romero, Álex Villazán. Umjetničko vodstvo: José Luis Arellano, José Luis Collado, David R. Peralto, Juan Gómez Cornejo, Mariano Marín, Silvia de Marta, Chema Noci, Manu Roca, Gabriel García, Olga Reguilón, Andoni Larrabeiti, Alberto Granados, Clara Garrido, Josemi Laspalas, Silvia Romero, Elvira Ruiz, Nuria Chacón, Jerry Baena, Pedro Sánchez, Aitor Fernández, Eduardo Granados i Javier Naval. Izvor: dossier predstave *Gospodar muha*, u izvedbi La Joven Compañije (travanj 2014.).

¹¹ Izvor: dossier predstave *Gospodar muha*, u izvedbi La Joven Compañije (travanj 2014.).

¹² Castro, Antonio. 2014. *El señor de las moscas: paso a la juventud*. *Madridiario*, 30. travnja 2014.

www.madridiario.es/cultura/critica-teatral/teatro-conde-duque/joven-compania-de-teatro/el-senor-de-las-moscas/411123> (Pristupljeno 27. srpnja 2014.)

¹³ Iz razgovora vođenog 24. srpnja 2014.

¹⁴ <teatro.es/contenidos/leerEscribirTeatro/>. Pristupljeno 27. srpnja 2014.

¹⁵ <teatro.es/contenidos/verHacerTeatro/>. Pristupljeno 27. srpnja 2014.

